

Til: Stjórnar SSH
Frá: Starfshópi um samræmingu úrgangsflokkunar
Afrit: Páll Björgvin Guðmundsson
Erindi: 1906002
Varðar: Minnisblað starfshóps um fýsileika á samræmingu úrgangsflokkunar á höfuðborgarsvæðinu
Dagsetning : 12. janúar 2021

Um verkefnið

Í sóknaráætlun höfuðborgarsvæðisins fyrir tímabilið 2020 – 2024 er lögð fram sú megináhersla að „samhæfa og bæta meðferð úrgangs“ (bls. 10) er kveðið á um að sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu vilji „skoða sameiginlega úrgangsflokkun“ (bls. 20) svo sú megináhersla nái fram að ganga. Jafnframt er kveðið á um að minnka urðun um 25% yfir tímabilið og að endurnýtingarhlutfall úrgangs frá heimilum verði 95% við lok árs 2024.

Skrifstofu SSH var falið að móta sérstök áhersluverkefni sóknaráætlunar til að vinna að fyrir árið 2020 og voru þau samþykkt á 493. stjórnarfund SSH 07/04/2020, þ.á.m. verkefnið: *úrgangsmál og meðhöndlun úrgangs – samræming úrgangsflokkunar*. Í verklýsingu fyrir áhersluverkefnið kom fram að verkefnið væri tvíþætt:

1. Halda ráðstefnu/hugarflugsfund með lykilstarfsfólki og kjörnum fulltrúum sveitarfélaga, sérfræðinga á vettvangi endurvinnslu og úrgangsmála til að ræða fýsileika þess að samræma úrgangsflokkun á höfuðborgarsvæðinu.
2. Kortleggja núverandi stöðu endurvinnslu- og úrgangsmála hjá sveitarfélögum á höfuðborgarsvæðinu og leggja mat á fýsileika þess að samræma úrgangsflokkun á höfuðborgarsvæðinu

Ráðstefna

Mikill áhugi var á ráðstefnu Samtaka sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu, sem haldin var föstudaginn 26. júní 2020 þar sem rætt var hvort samræma ætti úrgangsflokkun á höfuðborgarsvæðinu ásamt því hvernig hægt væri að minnka úrgang. Tæplega 100 manns mættu til að hlýða á erindi frá sérfræðingum í málaflokknum ásamt því að taka þátt í pallborðsumræðum. Á ráðstefnunni kom fram skýr vilji frá gestum og þátttakendum til þess að samræma úrgangsflokkun á höfuðborgarsvæðinu. Enn fremur var rætt um moltugerð, aukna tækni við flokkun, nýsköpun og þau verðmæti sem felast í endurnýtingu úrgangs.

Fýsileikaskýrsla um samræmingu úrgangsflokkunar

Skrifstofa SSH óskaði eftir að sveitarfélögin myndu tilnefna sérstaka tengiliði með góða þekkingu á málaflokknum innan þeirra raða til að fylgja verkefninu eftir, þ.á.m. ráðningu ráðgjafa og stýringu verkefnis. Eftirtaldir aðilar hlutu tilnefningu síns sveitarfélags:

Sveitarfélag	Nafn	Deild
Hafnarfjörður	Ishmael David	Tækniþæðingur skrifstofa umhverfis og framkvæmda
Garðabær	Guðbjörg Brá Gísladóttir	Deildarstjóri umhverfis og framkvæmda
Kópavogur	Birkir Rútsson	Deildarstjóri gatnadeildar
Reykjavík	Guðmundur B. Friðriksson	Skrifstofustjóri skrifstofu umhverfisgæða
Seltjarnarnes	Bjarni Torfi Álfþórsson	Bæjarfulltrúi og fulltrúi í stjórn Sorpu
Mosfellsbær	Tómas Guðberg Gíslason	Umhverfisstjóri
Kjós	Lárus Vilhjálmsson	Nefndarmaður í umhverfisnefnd

Auk þess var Jón Kjartan Ágústsson, svæðisskipulagsstjóri, tilnefndur af SSH til að vera starfsmaður starfshópsins.

Í kjölfar innkaupaferils var ráðgjafastofan Resource Int. ehf. var valin til að vinna fýsileikaskýrslu um samræmingu úrgangsflokkunar fyrir starfshópinn. Vinna við skýrsluna hófst í byrjun október 2020 og lauk í byrjun janúar 2021. Funduðu Resource og starfshópur vikulega, auk þess sem fundað var með Sorpu, Umhverfisstofnun, Sambandi íslenskra sveitarfélaga og hagsmunaaðilum sem veita þjónustu í móttöku úrgangs.

Tillögur starfshóps

Umfangsmiklar breytingar hafa verið boðaðar á regluverki úrgangsstjórnunar og taka tillögur starfshópsins mið af því. Í frumvarpi um breytingu á lögum um meðhöndlun úrgangs er lagt til að skylda sersöfnun við íbúðarhús á pappír/pappa, plasti og lífrænum úrgangi, auk sersöfnunar á gler, málm og textíl utan heimilis á grenndarstöðvum. Gera lögin ráð fyrir að fyrrnefndum úrgangsflokkum sé safnað í aðskilin ílát, þ.e. að úrgangsstraumar séu „hreinir“. Núverandi fyrirkomulag á höfuðborgarsvæðinu þýkir ekki vera notendum til þæginda en til staðar eru fjögur úrgangs- og flokkunarkerfi hjá sveitarfélögunum sjö. Sem stendur býður ekkert sveitarfélag upp á úrgangskerfi sem uppfyllir fyrirbyggjandi lagabreytingar.

Í kjölfar gerð skýrslunnar er það mat starfshópsins að samræmd úrgangsflokkun við heimili væri mjög jákvæð breyting fyrir íbúa á höfuðborgarsvæðinu og mjög fýsilegur kostur, hvort sem litið er til efnahagslegra eða umhverfislegra þátta. Samræmd úrgangsflokkun myndi einfalda núverandi fyrirkomulag fyrir íbúa, m.a. vegna þess að upplýsingagjöf til íbúa varðandi tilhögun flokkunar og sorphirðu verður einfaldari, skilvirkari, og myndi leiða til meiri og betri flokkunar á endurvinnsluefnum, sem styður við að markmið stjórnvalda um endurvinnslu verði náð. Samræmt úrgangsflokkunarkerfi myndi einnig einfalda kaup á þjónustu við losun úrgangs við heimili, auka skilvirkni og minnka sóun, þar sem þjónustuaðilar geta fjárfest í okutækjum og öðrum tæknilausnum fyrir eitt samræmt kerfi, frekar en fjögur. Samræmd úrgangsflokkun væri áhrifaríkt skref til að ná fram markmiðum sem koma fram í sóknaráætlun höfuðborgarsvæðisins sbr. umfjöllun hér að ofan, ásamt því að uppfylla skuldbindingar Íslands í loftlags- og umhverfismálum.

Starfshópurinn leggur til að sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu hefji vinnu við samræmda úrgangsflokkun skv. tillögu A1 úr skýrslunni. Sú tillaga gerir ráð fyrir söfnun heim að dyrum og sérstraum fyrir pappír/pappa, plast, lífrænan úrgang og blandaðan úrgang við hvert heimili, hvert um sig í sérstakt ílát. Tillagan felur ekki í sér að fjögur sorpílat verði venjan við hvert heimili, heldur verði einnig boðið upp tvískiptar tunnur, sem þekkjast m.a. í Danmörku, auk þess hefur Reykjavík gert tilraunir með slíkar tunnur á Kjalarnesi. Þegar kemur að vali á ílátum þarf að bjóða upp á fjölbreyttar stærðir og hölfun þeirra, ein lausn er ekki líkleg til að henta öllum heimilum, þó flokkun verði alstaðar með sama hætti.

Starfshópur telur tillögu A1 hafa ýmsa kosti: Hún fylgir fyrirbyggjandi lögum og reglugerðu, er einföld í framkvæmd og eykur líkur á endurheimt á hreinum endurvinnsluúrgangi, sem er verðmætari en blandaður/óhrein endurvinnsluúrgangur. Frumútreikningar á tillögunni gefa til kynna að ekki er um að ræða dýrara fyrirkomulag (rekstrarlega) en fyrir er á höfuðborgarsvæðinu. Ókostur tillögunnar er að sveitarfélög þurfa að fjárfesta í nýjum tegundum af tunnum, eða fjölga tunnum við heimili, sem eykur stofnkostað tillögunnar.

Starfshópur leggur til að hjálögð fýsileikaskýrsla og minnisblað fái efnislega meðferð hjá hverju og einu sveitarfélagi til að kanna hvort stuðningur er til staðar við tillögu starfshóps. Sé stuðningur til staðar hjá öllum sveitarfélögum leggur starfshópur til að tillaga A1 fái nánari skoðun m.t.t. stofnkostnaðar, reksturs og innleiðingar.

Starfshópurinn vil koma á framfæri eftirfarandi fyrirvörum:

- Framtíð grenndargáma var ekki hluti af vinnu starfshópsins nema að grenndargámar voru hluti af greiningu hirðukerfa sveitarfélaganna. Ljóst er að í fyrirbyggjandi drögum að frumvarpi til breytinga á lögum um meðhöndlun úrgangs er gert ráð fyrir að framangreindum úrgangsflokkum verði safnað við heimili en ekki á grenndarstöðvum. Hin vegar er gert ráð fyrir að heimilt verð að safna gleri, málm og

textíl á grenndarstöðvum. Starfshópur leggur til að sveitarfélögin á höfuðborgarsvæðinu taki sameiginlega afstöðu til þess hvaða úrgangsflokkar verði safnað á grenndarstöðvum.

- Samræmd úrgangsflokkun gefur sveitarfélögum tækifæri að vinna sameiginlega að innkaupum á tunnum og öðrum rekstrarlegum eignum, ásamt því að sameinast um geymsluaðstöðu og lager, með tilheyrandi hagræðingu.
- Við frágang skýrslunnar barst ábending frá SORPU þess efnis að sveitarfélögin ættu að hafa frumkvæði að því að birta heildarkostnað við núverandi úrgangskerfi á höfuðborgarsvæðinu og kostnað heimilanna vegna þessa. Jafnframt kom ábending að ef nýtt fyrirkomulag úrgangsflokkunar kemur til framkvæmda þyrfti að rýna sérstaklega kostnað við kaupum á nýjum tækjum og/eða sölu á eldri tækjum, bæði hjá Sorpu og þjónustuaðilum. Starfshópurinn tekur undir þessa ábendingu og kemur henni á framfæri við stjórn SSH.

Fyrir hönd starfshóps

Jón Kjartan Ágústsson
svæðisskipulagsstjóri höfuðborgarsvæðisins